

Adam Budnikowski, *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*, Polskie
Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2001, s. 419

Recenzowana książka jest bardzo dobrze opracowanym podręcznikiem akademickim, który może być wykorzystywany do nauczania ekonomii międzynarodowej i stosunków międzynarodowych w różnego typu szkołach wyższych. Obejmuje wszystkie podstawowe zagadnienia objęte kursem wykładu międzynarodowych stosunków gospodarczych (ekonomii międzynarodowej). Jego modułowy charakter może stanowić pomoc dydaktyczną w nauczaniu przedmiotów specjalistycznych z zakresu handlu międzynarodowego lub makroekonomii gospodarki otwartej. W podręczniku wykorzystano podstawowy dorobek ekonomii światowej, w tym bogaty dorobek autora z zakresu międzynarodowych stosunków gospodarczych. Niektóre zagadnienia przedstawione w książce, jakkolwiek znane z literatury światowej, były dotychczas słabo upowszechnione przez polskich autorów. Jako przykład można podać model Dornbuscha-Fischera-Samuelsona, stanowiący rozwinięcie teorii przewag komparatywnych, lub modele polityki dostosowawczej do równowagi bilansu płatniczego, w tym zwłaszcza model absorpcji. Autor omawia również niektóre aktualne zagadnienia stosunków międzynarodowych, jak: azjatycki kryzys finansowy, rozwój współpracy walutowej w Europie, międzynarodowe sankcje gospodarcze oraz problem ochrony środowiska w skali globalnej. Bardzo cenne jest ilustrowanie kwestii teoretycznych przykładami dotyczącymi Polski i jej miejsca w układzie stosunków międzynarodowych.

Książkę charakteryzuje logiczna struktura i jednolity układ treści. Zawiera wiele tabel, schematów i wykresów oraz danych statystycznych, a po każdym rozdziale umieszczono pytania z podziałem na tzw. rozgrzewkę, pytania testowe i pytania problemowe. Ze względu na zawartość merytoryczną i układ książka odpowiada standardom nauczania tego przedmiotu w świecie, a więc może być polecana jako podręcznik dla wykładowców i słuchaczy uczelni wyższych.

Książka składa się z czterech podstawowych części, w tym dwóch poświęconych teorii handlu międzynarodowego i polityce handlowej, kolejnej

poświęconej międzynarodowym stosunkom finansowym oraz czwartej dotyczącej zagadnień pozycji krajów rozwijających się (w gospodarce światowej). W części zatytułowanej *Teoria handlu międzynarodowego* autor prezentuje klasyczne, neoklasyczne oparte na wyposażeniu w czynniki produkcji oraz alternatywne teorie handlu, ilustrując je jednolitymi przykładami gospodarki polskiej i niemieckiej. Przedstawia również relacje między wzrostem gospodarczym i handlem oraz modele międzynarodowych przepływów czynników produkcji. W tej części na uwagę zasługuje należycie przeprowadzona analiza wzrostu nie zrównoważonego, korzyści skali oraz *terms of trade*.

Część poświęcona polityce handlowej zawiera prezentację podstawowych narzędzi polityki, a więc ceł i barier pozataryfowych, a także ocenę relacji między wolnym handlem i protekcjonizmem. W jej skład wchodzi też rozdział nazwany międzynarodowa polityka handlowa. Najciekawszy jest rozdział, w którym prezentowane są zależności między wolnym handlem i protekcjonizmem. Autor omawia tradycyjne i współczesne argumenty na rzecz protekcjonizmu, podkreślając znaczenie strategicznej polityki handlowej oraz polityki przemysłowej. Prezentuje ograniczenia handlowe, wykorzystywane jako środek do osiągnięcia celów politycznych (przez sankcje ekonomiczne) oraz problemy ochrony środowiska i ekologii jako wyzwanie dla regulacji w handlu międzynarodowym.

Adam Budnikowski jest autorem kilku znaczących publikacji dotyczących ochrony środowiska i swój dorobek w tej dziedzinie wykorzystuje w recenzowanej pracy, jakkolwiek w ograniczonym zakresie. Ponieważ problem ten rzadko pojawia się w podręcznikach MSG, warto byłoby w kolejnym wydaniu temat rozwinąć, tym bardziej że zarówno Unia Europejska, jak i WTO wykazują coraz większe zainteresowanie miejscem ochrony środowiska w nowej agendzie handlu.

Tytuł rozdziału 11 - *Międzynarodowa polityka handlu* jest trochę mylący, gdyż polityka handlowa odnosząca się do handlu międzynarodowego jest z założenia międzynarodowa. Moim zdaniem lepszy byłby tytuł: *Międzynarodowe*

porozumienia w zakresie polityki handlowej, gdyż tego dotyczy treść rozdziału, obejmująca kartele międzynarodowe, integrację regionalną i wielostronne porozumienia, a więc różne formy regulowania rynku międzynarodowego w wyniku umów.

Kolejną, liczącą ponad 100 stron część, autor zatytułował: *Międzynarodowe stosunki finansowe*. Autor przedstawia tu podstawowe pojęcia gospodarki otwartej, jak bilans płatniczy, kurs walutowy, rynek walutowy, mechanizm dostosowawczy w zakresie równowagi bilansu płatniczego oraz międzynarodowy system walutowy. Bardzo przystępnie omawia problemy mechanizmów dostosowawczych, w tym mechanizm automatyczny, cenowy, dochodowy oraz monetarny, z komentarzem odnośnie do działania mechanizmu dochodowego w warunkach relacji między Polską a Niemcami. Ta część mogłaby być jednak potraktowana głębiej, z szerszymi doniesieniami do sytuacji Polski, gdzie ujawniają się wszystkie trzy mechanizmy oddziałujące na równowagę (czy raczej nierównowagi) bilansu obrotów bieżących.

W ostatniej części autor prezentuje główne problemy krajów rozwijających się, jak teorie handlu związane z rozwojem gospodarczym, polityka handlowa tych krajów, w tym stabilizacja cen surowców przez międzynarodowe porozumienia, koncepcje nowego ładu ekonomicznego oraz działania w ramach UNCTAD. Kolejnymi problemami są zadłużenie oraz współczesne kryzysy finansowe dotykające kraje rozwijające się, zwłaszcza azjatyckie.

Książka jest starannie zredagowana, zawiera jasny i przejrzysty wywód niezbędny w podręczniku. Pewne wątpliwości budzi jedynie system przypisów, umieszczonych w tekście w formie numerów pozycji spisu literatury zawartego na końcu książki. Znacznie prostsze byłoby zastosowanie systemu anglosaskiego, powszechnie już stosowanego w publikacjach naukowych. W tekście podaje się nazwisko autora i datę wydania jego publikacji, na którą się autor powołuje, a na końcu pełną bibliografię. Pozwala to na szybkie kojarzenie teorii czy modelu z autorem i datą publikacji, bez konieczności stałego zaglądania do spisu literatury.

Dobrze, że podręcznik autorstwa Adama Budnikowskiego ukazał się na polskim rynku. Jestem przekonana, że będzie doskonałą pomocą dydaktyczną dla wszystkich zainteresowanych podstawami międzynarodowych stosunków gospodarczych.

Anna Zielińska-Głębocka